

DERİ HASTALIKLARI VE TEDAVİSİ

Öğr. Gör. Dr. Hale Z. Toklu

Marmara Üniversitesi Eczacılık Fak. Farmakoloji Anabilim Dalı

1. Tanımlar

- *Aplikasyon*: Saçlı deri, deri, tırnak üzerine uygulanan koyu solüsyon, emülsiyon ya da suspan-siyon
- *Kollodyon*: Deriye sürülüp kurumaya bırakılır.
- *Krem*: Az yağ ve su içerir. Deriden iyi emilir.
- *Merhem*: Su içermez. Yağlı ve yoğundur. Kuru deride kullanılır.
- *Jel*: Genellikle su içeriği fazladır. Yüz ve saçlı deri için uygundur.
- *Losyon*: Saçlı deride uygundur. Alkol içerenler zedelenmiş deride kullanılmaz.
- *Macun*: Kıvamlıdır, deriyi örter. Sınırları belirli lezyonda kullanılır.
- *Pudra*: Toz şeklindedir. Nemli bölgeye uygulanmaz. Tahriş edebilir.

2. Deri Hastalıklarında kullanılan ilaçlar

2.1. Lokal anestezi ve antipruritik ilaçlar

Kaşıntı; ilaca aşırı duyarlılık, tıkanma sarılığı, siroz, hormon bozukluğu, habis hastalık ya da deri hastalığına (sedef, egzema, ürtiker, uyuz) bağlı olabilir. Bu nedenle altta yatan neden araştırılmalı ve etkene yönelik tedavi yapılmalıdır. Ayrıca kaşıntının yeri de önemlidir. Her bölgede aynı preparat kullanılmaz (Örneğin Trosyd tırnak cilası, Dermo-Trosyd krem, Gyno-Trosyd vaginal pomat).

Kalamin

Kalamin içerenler böcek sokmalarında kullanılmaz

- Caladryl®, Cuti-Cura®, Diyenil®, Kalmosan®, Tanol®

Lidokain

Topikal lokal anestezi. Çocuklarda dikkatli kullanılması gerekir.

- Anestol®, Emla®, Ksilidin®, Lokalen®, Xylocain®
- Ovadril® (antihistamikle kombine)

2.2 Topikal (cilde uygulanan) antihistaminikler

Aşırı duyarlılık ve ışığa duyarlılık yapabilir. Üç günden uzun kullanılmaması gerekir. Egzamada kullanımı uygun değildir.

- Avil®, Fenistil®, Sistral®, Ovadril® (lokal anestezi ile kombine)

2.3 Topikal kortikosteroidler

- Enfeksiyona bağlı olmayan, iltihap durumlarında kullanılır.
- Tedavi edici değildir! Sadece iltihabı baskılar.
- Günde iki kereden fazla kullanılmaz.
- Bebek ve çocuklarda kullanılmamalıdır.
- Ürtiker, rozasede, ülseratif ve enfekte lezyonda kullanılmaz! Akne ve kaşıntılarda kullanımı önerilmez.
- Psöriyazis (Sedef Hastalığı)'nda hekim gözetiminde ve eczacıya danışarak kullanılmalıdır.
- Antimikotik ve üre ile kombine preparatlar da vardır.

2.3.1. Yan Etkileri

Yan etki şiddeti tedavi edilen bölgeye ve tedavi süresine bağlıdır. Ayrıca preparat ne kadar güçlüyse yan etki potansiyeli de artmaktadır. Başlıca yan etkiler:

- Sistemik yan etkiler
- Enfeksiyonun ağırlaşması
- Geri dönüşümsüz çizgilenme ve kılcak damar çatlaması
- Geri dönüşümsüz olarak deride incelme

- Genç kadınlarda yüzde perioral dermatit
- Temas dermatiti
- Akne
- Hafif pigmentasyon kaybı (cilde renk veren hücrelerin kaybı)

2.3.2. Lokal uygulanan kortikosteroidli müstahzarların etki güçleri

Hafif	% 1 Hidrokortizon: <i>Hipokort®</i> , <i>Locoid®</i> , <i>Ureacort®</i> % 0.5 Prednizolon: <i>Dermatop®</i> , <i>Hexacorton®</i> , <i>Prednol®</i> % 1 Metilprednizolon aseponat: <i>Advantan®</i> % 0.03 Flumetazon pivalat: <i>Locacortene®</i> , <i>Locasalene®</i>
Orta	% 0.05 Klobetazon bütirat: <i>Eumovate®</i> % 0.1 Mometazon furoat: <i>Elocon®</i> % 0.05 Flutikazon propiyonat: <i>Cutivate®</i> % 0.025 Flunisolon asetonid: <i>Mycominalar®</i> % 0.25 Fluokortolon pivalat: <i>Ultralan®</i> % 0.025 Beklometazon dipropiyonat: <i>Beklamet®</i> , <i>Beklazon®</i>
Güçlü	% 0.1 Betametazon valerat: <i>Betnovate®</i> , <i>Celestoderm®</i> , <i>Diprolene®</i> , <i>Seroderm®</i> % 0.1 Triamnisolon asetonid: <i>Kenakort-A®</i> % 0.1 Diflukortolon valerat: <i>Temetex®</i> , <i>Impetex®</i> , <i>Nerisona-C®</i> , <i>Travazol®</i> , <i>Travacort®</i> % 0.1 Halsinonid: <i>Volog®</i> , <i>Betakorton®</i> % 0.05 Halometazon monohidrat: <i>Sicorten®</i>
Çok güçlü	% 0.05 Klobetazol propiyonat: <i>Dermovate®</i> , <i>Psoderm®</i> , <i>Psovate®</i>

2.4 Yumuşatıcılar ve koruyucu tabaka oluşturanlar

Üre ve çinko içeren müstahzarlar yumuşatıcı ve koruyucu olarak kullanılır.

- Çinkos®, Oxyde de zinc, Hametan®, Excipial®, Ürederm®, Balmandol®

2.5 Deri soyucu ilaçlar ve lekeye karşı kullanılanlar

- NeoStrata®, Benzac®, Aknefug®, Aksil®, Azelderm®, Skinoren®, Salsil-2®
- Hidrokinon: Expigment®, Metamorfoz®, NeoStrata®
- Glikolik asit

2.6 Yara Temizliği ve cilt enfeksiyonlarda kullanılan ilaçlar

2.6.1. Antiseptik ve dezenfektanlar

- Alkol
- Antidot
- Aromer
- Benzalkonyum: Zefiran®
- Bizmut subgallat: Dermatol®, Dervanol®
- Borik asit
- Klorhex
- Mersol
- Oksijenli su ve hidrojen peroksit
- Potasyum permanganat: Permasol®
- Povidon-iyot: Batticon®, Biokadin®, Betakon®, Isosol®, Poviseptin®
- Rivanol
- Setrimid: Savlex®
- Tentürdiyot
- Ihtamol (Kara Merhem): Ihtiyol®, Ihtamol®. Deride tahriş oluşturabileceğinden dikkatli kullanılmalıdır.
- Katran: Wilkinson pomadı ve diğer majistral ilaçların terkinde bulunur. Ciltte tahriş, alerji,

iltihap oluşturabilir. Göz, mukoza, rektal, genital bölge, açık yara, iltihaplı deride kullanılmamalıdır!!!

2.6.2. Topikal Antibakteriyel İlaçlar

- Gümüş sülfadiazin: Silverdin®, Silvadiazin®, Silvaden®
- Mupirosin: Bactroban®
- Neomisin: Thiocilline®
- Nitrofurazon: Dermikolin®, Furacin®, Furaderm®
- Fusidik asit: Fucidine®, Staffine®
- Gentamisin: Gentaderm®
- Metronidazol: Roza®
- Tetrasiklin: Vitasilin-T/A®
- Oksitetrasiklin: Neocol®
- Oksitetrasiklin + Polimiksin: Geotril®, Heksa®, Polimisin®, Sekamisin®, Terramycin®

2.6.3. Antifungaller (Mantar İlaçları)

- Bifonazol: Mycospor®
- İzokonazol: Travogen®, Travacort®
- Ketokonazol: Fungoral®, Ketoral®, Konazol®, Nizoral®
- Klotrimazol: Canesten®, Clozol®, Fungosten®, Imazol®
- Mikonazol: Fungusit®
- Naftidin: Exoderil®
- Nistadin: Mikostatin®
- Oksikonazol: Oceral®
- Sikloproksolamin: Canolen®, Nibulen®
- Sulkonazol: Exelderm®
- Terbinafin: Lamisil®, Terbisil®
- Tiokonazol: Dermo-Rest®, Dermo-Trosyd®, Tio-can®

- Tolnaftat: Mikoderm®
- Undesenoat (Undesilenat): Fungecyl®, Tuba®, Undo-Pate®, Undo-Talk®, U-talk®
- Pimarisin: Pimafucin®

2.6.4. Antiviraller

- Uçuk ilaçları
- Asiklovir: Acyl®, Aklovir®, Asiviral®, Hernovir®, Herpeks®, Provir®, Silovir®, Virosil®, Zovirax®
- Siğil ve Nasır İlaçları
- İL-33®
- Duoderm®, Verrutol®
- Tuba®, Scholl®, Ciccarelli®
- Herpigen®

2.6.5. Parazit İlaçları

- Benzil benzoat: Bengal®, Scabin®
- Malation: Saç-bi-toks®
- Permetrin: Kwell®, Kwellada®, Niksen®, Zalvor®, Anti-Bit®, Sifaks®

2.7. Retinoidler

2.7.1. Oral retinoidler

Asitretin: Neotigason®

İzotretinoin: Roaccutane®

2.7.2. Lokal retinoidler

Tretin® krem, Retino® jel

- Yaygın akne için uygun değildir.
- Gebelikte kullanılmaz.
- Işığa duyarlık oluşturabilir.
- Sabun ya da temizleme jellerinden sonra kullanılmaz.

- Deri soyucu ilaçlarla (NeoStrata®, Benzac®, Aknefug®, Aksil®, Azelder®, Skinoren®, Salsil-2®) birlikte kullanılmaz.

2.8. Güneş Koruyucular

- Işıktan en iyi düzeyde korunma için yüksek faktörlü ürünler kullanılmalı ve bunlar kalın tabaka halinde, 2 saatte bir sürülmelidir.
- SPF=UVB'ye karşı koruma faktörü

2.9. Şampuanlar

Fungoral®, Ketoral®, Nizoral®, Perkapil®, Pilo-Cura®, Pirdolin®, Seboreks®, Selsun®, Zetion®, Zinkoreks®

2.10. Diğer İlaçlar

- Yara iyileşmesini artıran: Novuksol®
- Nedbeleşmeyi artıran: Bephanthene®, Fito®, Garmastan®, Madecassol®, Pantenol®, Stilex®
- Dolaşım artıran: Lasonil®, Hirudoid®
- Ayak terlemesini önleyen: Kursept®, Terkur®

3. Sık Karşılaşılan Deri Hastalıkları ve bu hastalıklarda kullanılan ilaçlar

- Egzema: Tahrişe bağlı, temasa bağlı alerjik, atopik, venöz, diskoid, likenleşmiş gibi değişik türleri vardır.
- Seboreik dermatit
- Psöriyazis (Sedef Hastalığı): Otoimmün bir hastalıktır. Lityum, klorokin, ağrı kesiciler ve bazı tansiyon ilaçları ile de ortaya çıkabilir. İltihaplı ve yaygın kronik plaklı psöriyazis gibi türleri vardır.
- Akne
- Rozase
- Enfeksiyon (bakteri, mantar, virüs, parazit)

3.1. Sedef (Psöriyazis) Hastalığında Kullanılan İlaçlar

3.1.1. Plaklara uygulananlar

- Kalsipotriol: Psorcutan®
- Ditranol: Psoraks®
 - Tahriş oluşturabilir.
 - Sadece plaklara uygulanır. Kıvrım yerleri ve yüzde kullanılmaz.
 - Sürdükten sonra yıkanmalıdır.
- Salisilik asit: Kerasal®
 - Ciltte aşırı kuruma ve tahriş oluşturabilir.

3.1.2. Oral kullanılan ilaçlar

1.1.1.1. Retinoidler

Asitretin: Neotigason®

- Tedaviden sonra 2 yıl gebe kalmamalıdır.
- Tedavi sırasında ve 1 yıl sonrasında tetrasiklin (Tetra®, Tetralet®, Tetramin®) metotreksat (Emt-hexate®, Metotrexate®), A vitamini (Avicap®, Avigen®, Carovit®, Carovigen®, Balya®, Seven-Seas® balık yağı), Kerasal® kullanmamalı ve kan vermemelidir.
- Hasta direkt güneş ışığına maruz kalmamalıdır.
- Yan etkileri: Diyabet, kas, iskelet hastalıkları, çocuklarda büyüme geriliği, karaciğer hastalığına yol açabilir.

3.2.1.2. Bağışıklık Sistemini Baskılayanlar:

A. Metotreksat: Emt-hexate®, Methotrexate®, Trexan®

- Böbrek, kan, karaciğer hastalarında ve gebelikte kullanılmaz.

- Yan etkileri: Işığa duyarlılık, mide-barsak hastalıkları (ülser, kolit vs)
- Hasta yakından izlenmelidir.
- Hasta en önemsiz bir boğaz ağrısı, öksürük, nefes darlığını eczacıya danışmalı ve gerekiyorsa doktoruna bildirmelidir.
- Kullanılacak doz (4-10 tablet) haftada bir kez alınır!!! Daha fazla ya da sık reçetelenmişse mutlaka eczacıya danışınız...

B. Siklosporin: *Sandimmun neoral* °

C. Takrolimus: *Prograf* °

- Böbrek, kan, karaciğer hastalarında ve gebelikte kullanılmaz.
- Yan etkileri: Işığa duyarlılık, mide-barsak hastalıkları (ülser, kolit vs), hipertansiyon
- Hasta yakından izlenmelidir.
- Hasta en önemsiz bir boğaz ağrısı, öksürük, nefes darlığını eczacıya danışmalı ve gerekiyorsa doktoruna bildirmelidir.

3.2. Akne ve Rozase

3.2.1. Akne kullanılan lokal ilaçlar

- Benzoil peroksit: Aknefug °, Aksil °, Benzac °
- Azelaik asit: Azelderim °, Skinoren °
- Antibiyotikler: Aknilox °, Cleocin-T °, Eryacne °
- Retinoidler: Acnelyse °, Retino-jel °, Differin °
- Salisilik asit: Salsil-2 °
- Glikolik asit: NeoStrata °

3.2.2. Akne kullanılan oral ilaçlar

- Ko-siprindol: Diane-35 °
- Karaciğer hastalığı, damar hastalığı, tansiyon, gebelikte dikkat!!!

- Izotretinoin: Roaccutane °
- Karaciğer hastalığı, diyabet, gebelikte dikkat!!!
- Tedavi sonlandıktan sonra bile 5-6 ay epilasyon yapılmamalı!
- Yan etkiler: Karaciğer bozukluğu, görme bozukluğu, işitme kaybı, saç dökülmesi, ses kısıklığı, burun kanaması, tüylenme, bulantı, baş ağrısı, tansiyon, kolesterol yükselmesi, kas ağrısı, depresyon, adet düzensizliği, büyüme geriliği
- Tetrasiklinler (Tetra °, Tetralet °, Tetradox °, Monodox °)
- Karaciğer bozukluğu, gebelik, emzirmede dikkat!
- Süt, süt ürünleri, demir ilaçları (Ferrum °, Ferro-Sanol °, Vifer °, Maltofer °, Ferplex °, Gynoferon °, Tardyferon °, Lösferon °, Tonoferrin °) ve antiasit mide ilaçlarıyla (Dank °, Kompensan °, Talcid °, Asidopan °, Mucaïne °, Simeco °, Alujel °, Asidal °, Rennie °, Bismomagnesie °, Metsil °, Gaviscon °, Antep-sin °) birlikte kullanılacaksa en az 2 saat arayla alınmalıdır.
- Yan etkiler: Dişlerde renk bozukluğu, ishal, bulantı, kusma, ışığa duyarlılık, baş ağrısı

3.3. Vitiligo

- Metoksalen: Geroxalen °
 - Albinizm, katarakt, karaciğer hast., gebelikte, çocuklarda kullanılmaz.

3.4. Erkeklerde Kellik Tedavisi

Yüzeyden kullanılan amineksil, minoksidil içeren şampuanlar ve losyonların yanısıra ağızdan tedavi de yapılabilir.

- Finasterid: Propecia®

- Etki etmesi için 3-6 ay düzenli kullanılması gerekir. Tedavi kesildikten 6-12 ay sonra etkisi geçer.
- Prostat kanseri, idrar yolu tıkanıklığı
- Yan etkileri: Cinsel iktidarsızlık, cinsel istek azalması, testislerde ağrı, memelerde duyarlılık ve büyüme, yüzde, dudaklarda şişme

3.5. Mantar Tedavisi

- Mantar tedavisi genellikle bölgesel yapılıdır.
- Uzun süren (6 ay) bir tedavidir.
- Yaygın ve kontrol altına alınamayan enfeksiyonlarda ağızdan tedavi yapılır.

Yan etkiler görülürse eczacıya danışılmalıdır.

3.6. Impetigo

Antibakteriyel ilaçlar ile tedavi edilir. Antibakteriyel ilaçlar 10 günden uzun kullanılmamalıdır. Yaygın kullanımı yan etkilere neden olabileceğinden eczacıya danışılmalı ve hasta bilgilendirilmelidir.

3.7. Viral enfeksiyonlar

- Tedaviye erken başlanmalıdır.
- Lokal tedavi yeterli olmazsa; ağızdan tedaviye geçilmelidir.

3.8. Parazit enfeksiyonları

- Evdeki tüm bireyler tedavi edilmelidir.
- Uyuz tedavisi tüm vücuda uygulanmalıdır.
- Çocuklarda tedaviye çok dikkat edilmelidir.